

Met twee benen in de wereld

Marloes Hoencamp

Dit materiaal is onderdeel van het compendium christelijk leraarschap dat samengesteld is door het lectoraat Christelijk leraarschap van Driestar hogeschool. Zie ook www.christelijkleraarschap.nl.

Samenvatting	Vragen aan een christelijke leraar op een niet-christelijke school. Met reflectievragen.
Bronvermelding	Hoencamp, M. (2014). Gids laat je gidsen. Inspiratie voor Christelijke leraren. Gouda: Driestar Educatief, pp. 63-67.
Thema *	Leraar
Gebruik **	Handen
Plaatsingsdatum	30 juni 2015
Gerelateerde artikelen	n.v.t.
Trefwoorden	Bonhoeffer, roeping, levensbeschouwing

* In het compendium wordt al het materiaal verdeeld over de acht thema's van christelijk leraarschap: *onderwijs, inspiratiebronnen, leraar, leerling, leerstof, didactiek, schoolteam, leidinggevenden*.

** Het materiaal kan gebruikt worden als onderbouwing en visievorming (*hoofd*), bezinning en reflectie (*hart*) of biedt concrete handreikingen en voorbeelden (*handen*).

MET TWEE BENEN IN DE WERELD

VRAGEN AAN EEN CHRISTELIJKE LERAAR OP
EEN NIET-CHRISTELIJKE SCHOOL

Marloes Hoencamp

Wie ben je? En waar geef je les?

Mijn naam is Marco van der Spek, 26 jaar, en ik werk nu zo'n 4 jaar als docent levensbeschouwing op Het Stormink in Deventer. Het Stormink is de brede onderbouwlocatie van het Etty Hillesum Lyceum. Deze school heeft een neutrale identiteit en de leerlingen zijn voor het overgrote deel niet-geïnteresserd. Naast deze baan ben ik pastoraal medewerker in een kerkelijke gemeente.

Is het een bewuste keuze geweest op een dergelijke school aan de slag te gaan? Heb je iemand als voorbeeld gehad?

Eerlijk gezegd is het mij destijds een beetje overkomen. Ik deed de opleiding Godsdienst Pastoraal Werk in Ede en kreeg de vraag of ik op deze school wilde lesgeven. Dat ben ik toen gaan doen. Na het afronden van de studie GPW heb ik het lerarendiploma gehaald.

Achteraf zie ik dit als besturing. Ik zal ook niet zo snel meer op een christelijke school gaan lesgeven. Het is geweldig om juist als christen op een school als deze te werken. Het heeft me ook gevormd. Zo heb ik vragen bij de vanzelfsprekendheid waarmee christelijke docenten op christelijke scholen gaan werken. Reikt onze verantwoordelijkheid als docenten niet verder dan de christelijke zuil? Op de school waar ik werk, zijn de christelijke collega's met gemak

op één hand te tellen. En dat terwijl er zo'n 140 medewerkers en zo'n 1400 leerlingen zijn! Moet niet iedere christelijke docent op z'n minst overwegen of er voor hem of haar een taak is weggelegd op een niet-christelijke school? Ooit ontmoette ik een christelijke vrouw die het vak levensbeschouwing gaf. Ik kwam haar geheel onverwachts op een niet-christelijke school tegen. Juist dat 'geheel onverwachtse' vond ik confronterend. Waarom had ik dat niet verwacht? Waar zijn al die andere christenen dan?

Ik ben geïnspireerd door onder andere de theoloog Bonhoeffer. Van hem is het volgende prikkelende citaat: *'Ik vrees dat de christenen die slechts met één been op de aarde durven te staan, ook slechts met één been in de hemel staan.'* (Bonhoeffer, p. 38) Bonhoeffer wil met deze gedachte aangeven dat je alleen volledig op de hemel betrokken kunt zijn als je ook volledig op de aarde betrokken bent. En het is volgens hem onmogelijk om je terug te trekken in een 'tweede wereld'. Hij wijst erop dat er maar één wereld is en dat is de wereld waarin we allemaal als mens leven. Wij zijn als christenen geroepen om deel te nemen aan die wereld met alle vragen, twijfelingen, moeiten en uitdagingen. Wat ik met mijn – overwegend seculiere - leerlingen gemeen heb, is dat we allemaal mens zijn. Geschapen door die Ene God. Ik moet een goede reden hebben om *niet* met deze kinderen te (willen) werken.

Is het een roeping?

Als mens worden we allereerst geroepen om te leven bij het Woord. Van daaruit worden mensen vervolgens op verschillende wijzen gevormd, ook in hun 'roeping'. Voor mij is roeping niet iets van een moment, waarop je ineens zeker weet welke weg je moet gaan. Roeping is voor mij veel meer een zoektocht. Leven bij het Woord en het zoeken naar mens-zijn op deze aarde - zij het met vallen en opstaan. En om dan na een tijdje achterom te kijken en te ontdekken dat er een Regisseur is die alles in Zijn hand houdt. Op deze manier word ik achteraf bevestigd in mijn roeping.

Mis je christelijke collega's? Zowel op jouw school als op andere scholen?

Ik mis zeker christelijke collega's op openbare en niet-christelijke scholen. Ik vind ook dat er daar naar verhouding veel te weinig van zijn, al helemaal als het gaat om docenten die levensbeschouwing geven. Daarvan ken ik er in totaal maar drie. Verder ben ook wel benieuwd waarom godsdiensteraren zo vanzelfsprekend kiezen voor het christelijk onderwijs. Christelijke docenten op niet-christelijke scholen zouden als sparringpartners op met name vakdidactisch gebied wenselijk zijn. Voor het bevragen op motivatie en identiteit is dit niet

noodzakelijk, dat kunnen ook predikanten of medechristenen zijn.

Op welke momenten ervaar je dat je een christelijke leraar bent?

Ik ben altijd een christelijke leraar. Dat heeft te maken met 'de hoop die in mij is'. Dat is namelijk een blijvende hoop. Maar de omgeving op mijn school ervaart vast niet altijd dat ik christelijk ben. Meestal ben ik als christen 'incognito'. Ik profileer me niet altijd nadrukkelijk als christen, omdat het evangelie ook niet tot propaganda moet vervallen. Dat is overigens een principiële keuze. Dat neemt niet weg dat het de genade van God is waardoor ik dagelijks mag leven. Dit geheimenis moet echter niet koste wat kost overal klinken. Vaak is zwijgen beter.

Er zijn wel momenten dat ik als 'levensbeschouwend expert' vanuit mijn eigen levensbeschouwing spreek. Dat zijn momenten waarop mijn hart een stukje opengaat en er woorden worden gegeven aan wat ik geloof. Zo'n gelegenheid kan zich ineens voordoen. Dat kan in contact met leerlingen, maar ook met collega's. Dat noem ik 'gouden momenten'. Dat zijn de momenten waarop ik recht vanuit mijn hart spreek en ik iets verantwoord van de hoop die in mij is.

Streef je daarbij bepaalde idealen na?

Mijn idealen in de lessituatie zijn van persoonlijke en godsdienstpedagogische aard. Het is mijn uitdaging om leerlingen in contact te brengen met andere levensbeschouwingen. Het boeiende is dat in dat contact de persoonlijke levensbeschouwing van de leerling per definitie ook wordt bevraagd. Leerlingen krijgen de mogelijkheid om verder te kijken dan hun eigen levensvisie. Als zo'n leerproces lukt dan kun je dat merken. Dan willen ze 'ineens' meer weten en worden ze nieuwsgierig. Leerlingen kunnen dan bijvoorbeeld aan mij vragen: 'Ziet u God dan?' of 'Hoe weet u zeker dat God bestaat?' Zulke vragen zijn geweldige uitdagingen om daarover op een geloofwaardige manier iets te vertellen.

Als leerlingen vragen: 'Ziet u God dan?', dan leg ik dat uit aan de hand van voorbeelden. Dan zeg ik bijvoorbeeld: Stel je voor dat je in mijn huis komt zonder dat je weet dat het mijn huis is. Dan zal je daar niet zoveel opvallen, behalve dat het gewoon een huis is en dat er mensen wonen. Als ik echter thuiskom dan zie ik niet alleen dat het mijn huis is, ik zie ook dat het huis van mijn vrouw is. Ook al is ze op dat moment niet thuis. Ik kan het zien aan de spullen die er staan, de manier van opruimen, de indeling, enzovoorts. Ik herken dit als het huis waar mijn vrouw woont. En waarom herken ik het?

Ik *herken* dit allemaal omdat ik mijn vrouw *ken*. Dan is het bruggetje naar God snel gemaakt. Ik zie God niet, maar ik *herken* Hem vaak in van alles natuur, contacten, enz. En omdat ik God *ken*, kan ik Hem in zulke dingen herkennen.

Hoe vind je het om andere levensbeschouwingen te onderwijzen?

Dat vind ik niet lastig. Een docent geschiedenis kan ook lesgeven over het communisme, zonder dat hijzelf een overtuigd communist is. Ik vind het zelfs een plicht voor mij als christen om anderen in mijn lessen recht te doen. Als docent heb je immers grote invloed op hoe de lesstof overkomt. Het is maar al te gemakkelijk om met ellebogenwerk het christendom boven andere levensbeschouwingen te laten uitstijgen. Ik vind het belangrijk dat een moslim in mijn les kan zitten en zichzelf kan herkennen in mijn verhaal over de islam.

Waar heb je als christelijke docent op een niet christelijke school behoefte aan?

Ik heb behoefte aan iemand tegenover mij. Iemand die aanvult, bevraagt en corrigeert. Dit kunnen mensen zijn, maar in eerste plaats is dat God Zelf. Het is belangrijk om bijvoorbeeld op zondag onder het Woord te zitten. Als ik een hele week actief geweest ben in een seculiere omgeving, waar

de mens de norm is, dan is het van onmisbaar belang om toegerust, bemoedigd en vermaand te worden door het Woord.

Op welke momenten bezin je je op je werk en hoe?

Zoals ik net al zei, is het wekelijks bezoeken van een kerkdienst onmisbaar. Maar ook tijdens een interview als dit, wanneer ik word bevraagd. In de praktijk van het werk schiet bezinning er soms bij in. Dat is erg jammer, want voor je het weet verdringt de praktijk van het werk het zicht op idealen en motieven. Dan ga je routinematig aan de slag en raak je uitgeblust.

Wat is je uiteindelijke doel met jouw onderwijs voor de leerlingen?

Het vak levensbeschouwing heeft twee hoofddoelen: burgerschapsvorming en persoonlijke vorming. Op beide terreinen probeer ik bij te dragen. Bij burgerschapsvorming hoort dat leerlingen leren respect te hebben voor elkaar, verdraagzaam te zijn en begrip op te brengen voor anderen. Bij persoonlijke vorming hoort dat leerlingen hun eigen levensovertuiging ontdekken en verder uitbouwen. Persoonlijk hoop ik ook dat leerlingen God niet langer alleen zien als een nietszeggend menselijk verzinsel.

REFLECTIE

- Heeft u er als christen leraar wel eens over nagedacht om op een niet-christelijke school te gaan werken? Wat trok u daarbij aan en wat hield u tegen?
- De geïnterviewde zegt: 'In de praktijk van het werk schiet bezinning er soms bij in. Dat is erg jammer, want voor je het weet verdringt de praktijk van het werk het zicht op idealen en motieven. Dan ga je routinematig aan de slag en raak je uitgeblust.' Geldt dat ook voor leraren die werkzaam zijn in het christelijk onderwijs? Hoe merkt u dat?

REFERENTIES

- Dekker, G. (2002). *Het zout der aarde. Bonhoeffers visie op de kerk*. Baarn: Ten Have.
- Bonhoeffer, Dietrich en Wedemeyer, Maria von (1994). *Brautbriefe Zelle 92*. München: Verlag C.H. Beck.